

HEIDEGGER'İ ANLAMAK
VARLIĐIN Őiri

TIMOTHY CLARK

ÇEVİREN
SENEM KURTAR - ÖMER FAİK ANLI

TIMOTHY CLARK

İngiltere Durham Üniversitesinde öğretim üyesidir. Çevresel beşeri bilimler ve yapısöküm konusunda uzmandır. Eserleri İsveççe, İbranice, Japonca, Çince, Fransızca ve Arapça da dâhil birçok dile çevrilmiştir. Başlıca eserleri: *Embodying Revolution: The Figure of the Poet in Shelley* (1989); *Derrida, Heidegger, Blanchot: Sources of Derrida's Notion and Practice of Literature* (2008); *The Theory of Inspiration: Composition as a Crisis of Subjectivity in Romantic and Post-Romantic Writing* (1997, 2000); *The Poetics of Singularity: The Counter-Culturalist Turn in Heidegger, Derrida, Blanchot and the Later Gadamer* (2005); *The Cambridge Introduction to Literature and the Environment* (2011); *Ecocriticism on the Edge: The Anthropocene as a Threshold Concept* (2015); *The Value of Ecocriticism* (2019).

SENEM KURTAR

Manisa, Akhisar'da doğdu (1978). Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Felsefe Bölümünden mezun oldu (2001). İlgili bölümde araştırma görevlisi olarak akademik görevine başladı (2002). Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe (Felsefe Tarihi) Anabilim dalında *Yeni Düşünme Biçimi: Sanat Yapıtında Açıklanan Heidegger'in Şey Felsefesi* başlıklı doktora tezini tamamladı (2010). Aynı Anabilim Dalında Doçent unvanını aldı (2017). 2020 itibarıyla Gaziantep Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Felsefe Bölümünde öğretim üyesi olarak görevine devam etmektedir. Başlıca Eserleri: *Heidegger ve Poetik Düşünme* (2014), *Düşünme Krizinde Felsefeden Politikaya* (2016), *Felsefe ve Devrim* (2018), *Çocukların Dünyası* (2019), *Mekan Varyasyonları* (2020).

ÖMER FAİK ANLI

Ankara'da doğdu (1980). Ankara Üniversitesi, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Felsefe Bölümünden mezun oldu (2006). Yüksek lisans ve doktora derecelerini yine Felsefe alanında Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünden sırasıyla Sistemantik Felsefe ve Mantık Tezli Yüksek Lisans Programından (2008) ve Bilim Tarihi Doktora Programından (2013) aldı. Doktora öğrenimi sırasında Ankara Üniversitesi Felsefe Bölümü Bilim Tarihi Anabilim Dalında 2009-2014 yılları arasında araştırma görevlisi olarak görev yaptı. 2014 yılından bu yana Ankara Üniversitesinde öğretim üyesi olarak çalışmaktadır. Başlıca eserleri: *Bilim Savaşları/Modern Bilim İmgesinin Dönüşümü* (2016), *Epistemolojik Bir Tartışma: Pozitivist Olmak ya da Olmamak/Hasan-Âli Yücel ve Nusrat Hızır'ın Epistemolojik Düşünceleri-* (2020).

İÇİNDEKİLER

GİRİŞ	13
NEDEN HEIDEGGER?	13
BİR	
TEORİNİN SINIRLARINDA	21
1. Teorinin Kuram Öncesi Koşulları	25
2. Hiçbir Yerden Bakmak	31
3. Uygunluk Olarak Doğruluk, Açıklık Olarak Doğruluk	37
İKİ	
DERİN TARİH	44
1. Derin Tarihte Ne Cereyan Eder?	49
2. Teknobilim Çağı	52
ÜÇ	
'SANAT YAPITININ KÖKENİ'	59
1. Mimesis'in Reddi	61
2. Dünyayı Gizemlileştirmek	64
3. Yapıtın Biricikliği	66
4. Yeryüzü: Heidegger'in 'Köken-siz Düşüncesi'	71
5. 'Yeryüzü' ve Dil	74
DÖRT	
SANATIN ÖLÜMÜ MÜ?	81
1. Muhafaza Etmek	81
2. Modern Sanat: Sanat Bitti mi?	83

	BEŞ	
DİL, GELENEK VE DÜŞÜNME ZANAATI		91
1. Dil		93
2. Gelenek ve İz		95
3. Çeviri Edimleri		101
4. Felsefi Bir Terimi Okumak		103
5. Heidegger'in Dil Denemeleri		109
	ARA FASIL	
TODTNAUBERG'DEKİ KULÜBE		117
	6	
HEIDEGGER VE POETİKA		124
1. Friedrich Hölderlin		125
2. Heideggerci Okuma Nedir? Temel Özellikler		127
3. Heidegger Hölderlin'in Germanyası Okuyor		139
	YEDİ	
NAZİZM, POETİKA VE POLİTİKA		152
1. Heidegger'in Sessizliği		156
2. Sanat ve Politika		159
3. Okuyucunun İkilemi		168
	SONSÖZ	
HEIDEGGER'İN ARDINDAN		175
1. Amerikan Heidegger: Romantik 'Postyapısalcı'?		179
2. Ekolojik Düşünce ve Ekokritizm		182
3. Daseinanaliz		189
4. Hermeneutik		192
5. Blanchot, Derrida ve Yapısöküm		195
	İLERİ OKUMALAR	205
	KAYNAKÇA	215
	DİZİN	226

GİRİŞ NEDEN HEIDEGGER?

Martin Heidegger, modern düşüncenin gizli üstadıdır. 21. yüzyılın ikinci yarısında düşünürler üzerindeki etkisi, genellikle konuşulmasa da, özellikle beşeri bilimlerde, ilginç bir biçimde ‘teori’ olarak bilinen bu almaşımında oldukça yaygındır. Heidegger felsefesi, tüm düşünce eserlerinin en derin, genellikle dikkate alınmayan varsayımlarına dokunarak, bilginin kendisine yönelik dürtünün yeniden değerlendirilmesini biçimlendirir. 20. yüzyılın ikinci yarısında, entelektüel ve bilimsel araştırmanın, hakikat arayışının doğası gereği tarafsız olduğu, hatta yersiz otorite biçimlerini eleştirdiği şeklindeki geleneksel görüş, –çoğunlukla Heidegger’in doğrudan veya dolaylı etkisi altında– yerini genellikle bilme dürtüsünün tahakküm ve kontrol unsurları tarafından tehlikeye atıldığı türünden argümanlara bırakır. Heidegger 1976’da seksen altı yaşında ölür ve bu tarihten itibaren onun çalışmaları daha önemli bir hâle gelir, özellikle Marksizmin düşüşünün Heidegger’in Batı düşüncesine yönelik radikal eleştirisini yeniden öne çıkardığı Kıta Avrupası’nda.

Heidegger’in düşüncesi o kadar temel şeylerle ilgilidir ki, Heidegger’le ilk kez karşılaşanlar, düşündükleri, varsaydıkları ya da doğal kabul ettikleri hemen hemen her şeyin temellerinin onun metinlerinde tehlikede olduğu konusunda uyarılmalıdır. Antik Yunandaki ilk filozoflardan itibaren Batı düşüncesinin tamamını, tüm bakış açılarını hatta en kendinden açık görüşenleri bile etkileyen bir önyargının etkisini tahayyül edin. Bu o kadar derin ve her yere yayılmış bir şeydir ki, eğer bu kelime [önyargı] insanların içine doğdukları ve kendilerine ilişkin en dolaysız algılarını devraldıkları kaçınılmaz bir mi-

rastan ziyade seçim ve bireysel yanlış değerlendirmeyi ima ediyorsa, buna önyargı bile denmemelidir. Bu, Heidegger’in yekpare iddiasıdır ve Fransız düşünür Jacques Derrida’nın (1930-2004) çalışmasında güçlendirildiğinden beri ‘yapısöküm’ çağrısı yapan terimlerle oluşturulmuş ‘Batı metafiziği’nin görünümüdür. Heidegger’in düşüncesi hem derin bir felsefedir hem de modernitenin temel varsayımlarının radikal bir eleştirisidir. Lawrence E. Cahoon eleştirisi ile ‘modernite’:

modern Batı kültürünün sıklıkla kendisine verdiği olumlu benlik imajı, 18. yüzyıl Aydınlanmasında doğmuş bir resimdir... Dünyanın bilimsel bilgisine ve rasyonel değer bilgisine dayanan, bireysel insan yaşamı ve özgürlüğüne en yüksek değeri veren ve bu özgürlük ve rasyonelliğin erdemli özdenetim yoluyla toplumsal ilerlemeye yol açacağına ve medeniyetin herkes için daha iyi bir maddi, siyasi ve entelektüel yaşam yaratacağına inanır (Cahoon 1996: 12).

Heidegger kelimenin gerçek anlamıyla, çarpıtılmış anlamında değil, derinden gericedir. Onun düşüncesi onu “modernliği etnik ve sınıf egemenliği hareketi yerine, Avrupa emperyalizmi, insanmerkezcilik, doğanın yıkımı, topluluk ve geleneğin çözümlenmesi, yabancılaşmanın yükselişi, bürokraside bireyselliğin ölümü” olarak görenlerle aynı hizaya getirir (age.). Heidegger, terim ondan sonra ortaya çıkmasına rağmen, aynı zamanda önemli bir ‘küreselleşme’ düşünürüdür.

Heidegger, bazı şiirsel metinlere büyük önem veren bir filozoftu. Bununla birlikte, ahlakçılık ve amatörce felsefe yapmak karışımıyla edebiyat eleştirisi alanına karşı bir filozofun hor görüşünü korudu. Edebî, Heidegger için yeni bir önem kazanıyorsa, bunun nedeni onun düşüncesinin klasik Yunan’dan beri ‘felsefe’nin her zaman ne anlama geldiğini tartışmasıdır. Reiner Schürmann’ın sözleriyle:

Geleneksel olarak filozofa düşen sorumluluk, onun gerçek görevi, nihai referansları veya ilkeleri güvence altına almaktan ibaretti. İster tözü ve onun niteliklerini, ister bilinci ve yöneltimsel edimlerini analiz etsin, derinlere dayanma konusunda

uzman olarak konuştu: söylemde anlamı, aklın sağlamlığını, bilginin nesnellliğini, yaşamın değerini, mümkün değilse ihlallerden kurtulmayı garanti eden bir dayanak noktası (Schürmann 1990: 286).

Heidegger dayanak noktasını kaldırır. İnsan aklının insan varoluşunu yalnızca kendi otoritesine atıfta bulunarak haklı çıkarmaya ve anlamaya yönelik saldırgan dürtüsüne karşı, insan bilgisinin sınırları ve kırılabilirliği hususunda ısrar eder.

Heidegger'in tüm çalışmalarına hâkim olan, yoğun bir kriz duygusu, insanlığın geleceği için acımasızca belirleyici bir zamanda yaşama duygusudur. Bu duygu, başlangıçta Almanya'nın Birinci Dünya Savaşındaki yenilgisinden sonra çöküşü ve aşağılanmasından doğdu. Heidegger'in yanıtı, o zamanlar pek çok Alman tarafından paylaşılan, eski medeni değerlerin ve yaşam tarzlarının tamamen iflas ettiği düşünceydi. Heidegger'in en ünlü öğrencisi olacak olan Hans-Georg Gadamer (1900-2002), 1920'lerde Heidegger'in öğretisiyle ilk karşılaşmasının büyük şokunu yad ediyor:

Bir çağın çöküşüyle parçalanmış bir nesil, tamamen yeniden başlamak istedi; daha önce geçerli sayılan hiçbir şeyi elinde tutmak istemiyordu. Heidegger'in düşüncesi, Alman dilinin kavramlarında yer alan yoğunlaşmasında bile, felsefenin daha önce ne anlama geldiğiyle herhangi bir karşılaştırmaya meydan okuyor gibiydi (Gadamer 1994: 69).

Heidegger felsefesi, yalnızca Almanya'nın o sıradaki felsefi ve toplumsal krizini kucaklamakla kalmadı, aynı zamanda Antik Yunandan bu yana Batı uygarlığının en temel değerlerinin ve varsayımlarının güçlü bir yeniden değerlendirmesi hâline geldi. Gadamer, Heidegger'in Antik Yunan düşüncesini ve çağdaş meseleleri aynı güçlü genel bakış içinde kapsayan konferanslarındaki muazzam etkisini şöyle anlatır: "Hristiyan Batının tüm hareketlerine ve karşı hareketlerine kıyasla radikal olarak yeni bir şey ortaya koyan bilinmeyene yeni bir atılım gibiydi" (Gadamer 1994: 69). Oswald Spengler ve onun bir zamanlar ünlü olan *Batının Çöküşü* (1918) gibi

zamanın diğer kriz düşünürleri yalnızca tarihsel bir ilgi hâline gelirken, Heidegger’in düşüncesi, hâlâ kendini geliştirmeye devam eden bir etkiyi koruyor.

Heidegger’in modernitenin bilme dürtüsünün mutlaklığına yönelik saldırılarının açtığı alanda, genellikle ‘postmodern’ olarak etiketlenen pek çok entelektüel görüş barınır. Heidegger’in etkisi, genel olarak insan düşüncesinin, sanatının ve kültürünün temellerinin kırılmasına dair bir duyguyu serbest bırakmak olmuştur; bu, Heidegger’in en ünlü takipçisi Jacques Derrida’nın nüfuzuyla pekiştirilen bir etkidir. Bu nedenle, örneğin modern fiziğin eski Çin astronomisinden daha geçerli veya geçersiz olmadığını savunarak, doğruluk ve nesnellik iddialarını terk edecek ölçüde ‘postmodern’ sloganıyla ilişkilendirilen göreciliği desteklememesi veya felsefenin, bilimin ve dinin hepsinin bu şekilde ‘kültürel yapılar’ olarak ‘göreceleştirilmesi’ gerekir (bkz. Derrida 1999: 77-79; Polt 1999: 71-72, 103-6). Her ikisi de, felsefe yapma ve düşüncenin alışılmış tarzlarını sınırlarına kadar götürmekle ilgilenir, ancak bunları yalnızca gözden düşürmek veya hepsini aynı seviyede eşitlemek amacıyla değil, Batı düşüncesinin en derin varsayımlarının marjlarının ve sınırlarının izini sürmek, süreç içinde kendilerini, eğer varsa, onun ötesinde başka hangi varlık ve düşünme tarzlarının tasarlanabilir olduğuna açmak amacıyla bunu yapar.

Bu bağlamda, Heidegger’in poetik olana yalnızca diğerleri arasında bir kültürel söylem olarak ya da rekabet eden tarihsel güçler için bir arena olarak değil, aynı zamanda tekil bir ‘hakikat’ ve ‘bilgi’ kipi olarak dönüşü, bunların felsefe veya bilimde geleneksel olarak anlaşıldıkları hâliyle değil, tam olarak Batı geleneği tarafından kapatılmış ve bastırılmış düşünce tarzları olarak kabul edildiği anlamındadır.

Söz konusu düşünürün biyografisini böyle kısa bir girişte ele almak âdettendir. Bu, Heidegger’in, herhangi bir düşünür için önemli olan tek şeyden, düşüncelerinin yaşamından kaçmanın bir yolu olarak hor gördüğü bir yaklaşımdır. Her hâlükârda, bir konu dışında, Heidegger’in biyografisi monoton

bir okuma olacaktır. 1889'da Güney Almanya, Swabia'daki Messkirch'de taşralı bir Katolik ailede doğdu. Din adamı olarak yetiştiriliyorken bilimlere ve matematiğe ve ardından felsefeye yöneldi. 'Fenomenoloji' olarak bilinen okulun kurucusu Edmund Husserl'in (1859-1938) yıldız öğrencisi ve ardından ana takipçisi oldu. Heidegger'in ününün büyük ölçüde dayandığı başarıyı *Varlık ve Zaman* (1927), düşüncesini yine de büyük ölçüde altüst eden Husserl'e ithaf edilmiştir. Heidegger, Husserl'in halefi oldu ve Freiburg'daki bir felsefe profesörünün olaysız, biraz kendi içine kapalı hayatını yaşadı. Kendisini derinden bağlı hissettiği Almanya'dan uzun süre ayrılmadı. 1976 yılında memleketinde toprağa verildi.

Bu olaysız hikâyenin tek istisnası, Heidegger'in düşüncesini, ondan daha iyi bilinmekle tehdit eder. 1933'te, Almanya'da iktidara geldikten birkaç ay sonra, Heidegger Nazi partisine katıldı. 1933'ten 1934'e kadar Freiburg Üniversitesi rektörü olarak Nazilere destek verdi. Heidegger'in katılımının kapsamı tartışmalıdır ve 1934'ten itibaren bir tür hayal kırıklığının hızla başladığı görülmektedir. Bununla birlikte, İkinci Dünya Savaşının bitiminden sonra beş yıl öğretmenlik yapmaktan men edilmesi onun için yeterliydi. Dolayısıyla Heidegger okurları, neredeyse uzlaşmaz iki gerçeği akıllarında tutmak zorunda kalmışlardır: Heidegger'in yaygın olarak 20. yüzyılın en büyük filozofu olarak kabul edilmesi ve belirsiz bir süre için onun Nazilerin destekçisi olduğu. Bu konular Yedinci Bölümde irdelenmiştir.

► *Bağlam*

Elimizdeki kitabın içerisinde yer aldığı seride her çalışmaya dayatılan şablon, bu önemli düşünürleri tarihsel bağlamlarına 'geri' getirmeyi vaat ediyor. Bu, kuşkusuz, okuyucuları cezbetmek amacıyla güncel bir entelektüel klişeye yapılan bir çağrıdır. Bununla birlikte, hayati bir soruyu gündeme getirir: Heidegger gibi bir düşünür için 'bağlam' mümkün müdür ve mümkün olduğunu varsayarsak, onu (sanki bir tür

kafesinden kaçmış tavşanmış gibi) alıp içine ‘geri koymak’ ne ifade edebilir?

Buradaki sorun kolayca ifade edilebilir: Heidegger’in bir okumasının veya tartışmasının, örneğin şair Rainer Maira Rilke (1875-1926) üzerine çalışması (PLT: 91-142), genellikle belirli bir terimi veya konuyu anlamının ilk olarak iki bin yıldan daha uzun bir süre önce oluşturulmuş olabilecek düşünce biçimleriyle (bu durumda eski düşünür Parmenides ile) çözmek anlamına geldiği görülecektir. Gadamer, Heidegger’i ‘şimdiyi ve geçmişi, geleceği ve Yunanlıları bir bütün olarak gören bir düşünürün kararlılığına’ sahip olarak kaleme alır (Gadamer 1994: 114). Dolayısıyla Heidegger, Rilke’nin şiirini, insanlık ve varlıkla ilgili hâlâ modern Batıyı kapsayan eski varsayımlara bir bakış açısıyla açtığına, söz konusu ‘bağlam’, normal, rahat anlamda (geleneksel bir eleştirmen için olduğu gibi, metni Rilke’nin hayatı, siyaseti, toplumsal önyargıları, dinî tartışmaları vb. bağlamı üzerinden açan) ‘tarihsel’ bir bağlam değildir. Heidegger’inki, en azından, modern insanların hâlâ içinde yaşadığı ya da daha doğrusu, onu hiçbir zaman bütün olarak göremeyeceğimiz ölçüde bizde ikamet eden bir bağlamdır. Bu anlamda Heidegger’i ‘bağlamına’ ‘geri’ koyma amacı böylece tutarsız, anlamsızdır. “İnsanlar Heidegger’e ‘karşıt’ –ya da onun tarafında– olduğunu iddia ettiğinde, kendilerini âdeta aptal yerine koyarlar. Kişi düşünmeyi bu kadar kolay alt edemez” (Gadamer 1994: 112). Heidegger’in bu kapsayıcı şekilde tarihselleştirilmeyi reddetmesi, düşüncesinin etkisini sürdürmeye ve yeniden okunmaya devam etmesinin nedenidir. Yine de Heidegger’in kendi dolaysız ‘bağlamının’ ana özelliğinin, 1930’ların başlarında Nazilerle olan ilişkisinin bu kadar ölçülemez ve rahatsız edici hâlâ gelmesinin nedeni de budur (bkz. Yedinci Bölüm). Heidegger’in Nazi olayının gündeme getirdiği tüm sorular arasında belki de en zoru şudur: Faşizm, Batının hâlâ içinde yaşadığı, ancak göremediği geniş bağlamın ne denli ayrılmaz bir parçası olabilir?

Bu kitap öncelikle edebiyat öğrencileri için Heidegger'e bir giriş niteliğindedir. Heidegger çok yönlü bir filozoftur, ancak bu kitap onun edebiyat ve eleştiri sorunları üzerine düşüncesiyle ilgilidir. Heidegger'e *Varlık ve Zaman* (1927) odaklı birkaç girişe erişilebilir olmasına rağmen, bu eser, neredeyse tamamen Heidegger'in poetik düşüncesi ve edebiyat teorisi üzerine olan daha sonraki tüm çalışmaların ilkidir. İlk iki bölüm, 1930'ların ortalarında sanata ve şiire dönüşü sürdüren önceki Heidegger'in önemli unsurlarına odaklanacak. Bölüm 3 ve 4, neredeyse tümüyle Heidegger'in 1930'ların ortalarında verilen ve 1950'de yayımlanan muazzam konferansı "Sanat Yapıtının Kökeni"ne ayrılmıştır. Bölüm 5, Heidegger'in dil hakkındaki derin ve genel kanıya aykırı düşüncesini ve Heidegger'in diyalog biçiminde yazmayla ilgili kendi denemelerini ve felsefede farklı yazma biçimleri kullandığı diğer denemeleri gözden geçirmektedir. Bu bölüm aynı zamanda Heidegger'in geleneksel bir felsefe metnine, bu örnekte Antik Yunan düşünürü Herakleitos'tan alınan sadece tek bir can alıcı terime ilişkin detaylı okuma biçimini de ayrıntılı olarak inceler. Heidegger'in nasıl okuduğuna dikkat etmek onun poetik metinlere ayırt edici yaklaşımını anlamak için bir zemin hazırlar, Bölüm 6, bu ayrıntıyla ilgilidir. Burada odak Heidegger'in olağanüstü bir yazara, Alman romantik şair Friedrich Hölderlin'e (1770-1843) bahsettiği öneme döner. Bu bölümün ikinci yarısı okuyucuyu Heidegger'in Hölderlin'in 'Germania' şiiri yorumunun ana hamlelerinden geçirir. Bölüm 7, 1930'ların ortalarında Heidegger'in Nazilerle ilişkilene skandalı ve bunun Heidegger düşüncesinin alımlanmasını nasıl etkilemesi gerektiği konusundaki rahatsız edici soruyla ilgilidir. İddialara Heidegger düşüncesinin esasen faşist olduğu ya da onun sadece kelimenin dar anlamında gerici olduğu yönünde yanıt vermek mümkün müdür? Son olarak, son bir bölüm, Heidegger'in 1940'lardan bu yana edebiyat araştırmaları üzerindeki, özellikle de Derrida ve diğerleri tarafından yürütülen Batı düşüncesinin devam eden 'yapısökümü'

mirasına ilişkin olarak, çoğunlukla dile getirilmeyen, ancak her yere yayılan etkisini inceler.

Heidegger’in poetik dil, yorumun doğası, sanatın yeri ve modern sanatçının katlandığı kriz konularında muazzam ve hesap edilemez bir etkisi olmuştur. Bununla birlikte, Heidegger’in yazılarının ulaşılamaz ve inatçı tarzı, Heidegger’i açık ama aynı zamanda indirgemeci olmayan bir biçimde edebî ve eleştirel tartışmayla ilişkilendirmeye yönelik her türlü girişimi hatırı sayılır bir yeniden tanımlama ve açıklama çabası hâline getirir. Dolayısıyla öyle olmak istemese bile, bu kitap yaptığı açıklamalar ve yeniden konumlandırmalarda orijinal olmaktan başka bir şey yapamaz.

Heidegger’in toplu eserleri hâlen düzenleniyor ve çevriliyor. Poetik düşünce üzerine muhteşem eseri, Hölderlin’in nüfuzlu okuması, elinizdeki eserin ilk baskısı yazılmaktayken, İngilterede daha ellili yılların sonunda ortaya çıktı. *Toplu Eserler*’deki yeni metinler her yıl ortaya çıkıyor ve Heidegger’in patikalarının izlenmesi sürekli olarak yeni haritalar içeriyor. Dolayısıyla, bu giriş aynı zamanda hâlâ anlaşılmakta olan olağanüstü bir düşünce yapısının ortaya çıkan etkilerine ve sürprizlerine bir yanıt sunuyor.